

Keila juga

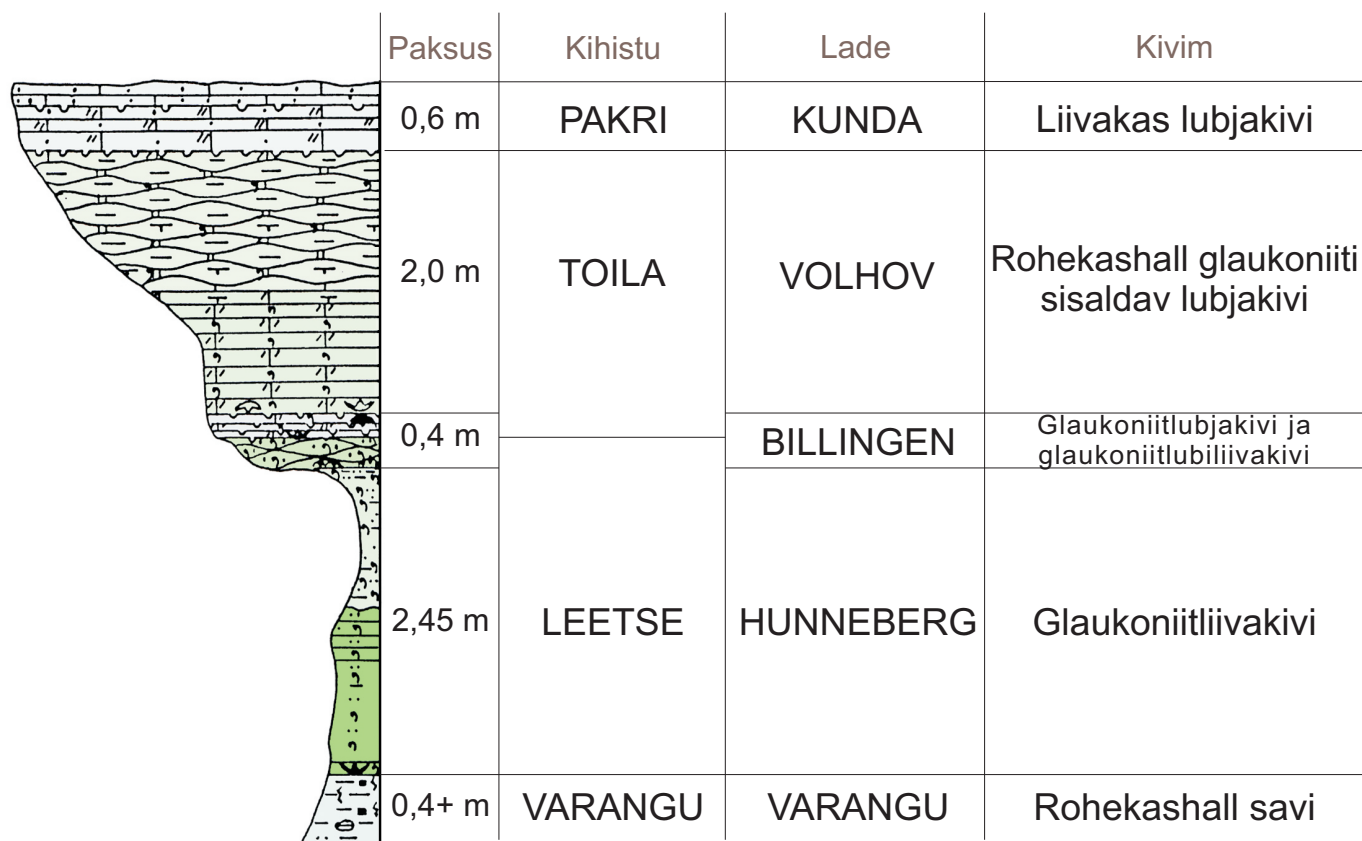
Keila juga kuulub Eesti suuremate ja ilusamate jugade hulka. Joa juurde, mis asub veidi allpool maanteeväljal, on kerge ligi pääseda ning seetõttu on ta külastatavamaid ja tuntumaid jugasid Eestis. Veevool kiireneb juba maanteesilla juures, kus jõge on süvendatud ja väljatõstetud paetükid ääristavad vallidena sängi. Samas muutuvad ka oru kaldad kõrgemaks. Veidi ülalpool juga, jõe paremal kaldal võib paekihi pealispinnal näha sinna jääajal liustiku poolt tekitatud selgeid jääkriime. Kõrgete põlispuudega ääristatud Keila joa kõrgus ulatub 5,5-5,7 meetrini, laius aga 60-70 meetrini. Vanade kaartide järgi on leitud, et jõgi on **taganenud 1862. aastast kuni 1977. aastani 11 meetrit**, so 9,7 cm igal aastal. Joa rünka ülemise osa moodustavad räästa-taoliselt etteulatuvad lubjakivid, alumises osas paljanduvad pehmed glaukoniitliivakivi ja rohekashalli savi kihid, millesse on uuristatud sügav kulbas. Joast päri voolu on kujunenud kuni 15 meetri sügavune kitsas järskude kallastega org. Jõgi on siin kärestikuline. Vähem kui 2 kilomeetri jooksul langeb ta säng üle 13 meetri.

Keila joa areng algas umbes 7000 aastat tagasi, peale Antsülusjärve transgressiooni. Põhja-Eesti lubjakiviplateo serva on lõikunud teisedki Soome lahte suubuvad jõed, mis Kambriumi ja Ordoviitsiumi piiri vastupidavuselt erinevate kivimite kontakti tihti ka jugasid moodustavad. **Joaastangu kujunemise mehhanism** on lihtne: pehmemad kivimid kuluvad kergemini ja nii moodustubki kõvast paest katte alla orvand. Kui orvand on küllalt suur, lõhederikas paelasund variseb. Ülejäänud purustustöö teeb langev vesi ja niimoodi need joaastangud sammhaaval, kanjonorge maha jättes, taganevad.

Keila joaga harmoneerub mereni ulatuv kaunis Keila-Joa park, mis rajati 19. sajandi algul ning mis oli üks toleaeegse aiaarhitektuuri tippsaavutusi. Pargis kasvab kodumaiste puude ja põõsaste kõrval arvukalt ka võõrpuuliike, nagu punaselehised pöökpuud, alpi seeder-männid, harilikud elupuud jt. Joa lähedal on loss, mis ehitati samuti 19. sajandi algul. 1957. aastal võeti Keila juga ja park looduskaitse alla.

Keila joa kõrval asub Keila-Joa hüdroelektrijaam (varem Keila-Joa mõisa vesiveski). Hüdroelektrijaama võimsus on 365 kW. Vanimad ülestäheldused Keila-Joa vesiveskist pärinevad 1555. aastast, 1928 algas elektritootmine, samal ajal jätkas tegevust ka vilja-veski. Aastal 1936 ehitati uus veevõtukanal ja laiendati kalakasvatuse abihooneid ja 2005 taastas hüdroelektrijaama Eesti Energia. Taastati 20. sajandi algusest pärinev välisilme.

Keila joa geoloogiline läbilõige

Keila joal paljandub ligi 5,7 m kõrguses läbilõikes pudedad Alam-Ordoviitsiumi (Varangu, Hunnebergi ja Billingeni lademe) ja tugevad Kesk-Ordoviitsiumi (Volhovi ja Kunda lademe) settekivimid.

Joa läbilõikes paljanduvad ülalt alla alljärgnevad kivimid:

Kunda lade

0,6 m – Pakri kihistu – helehall paksukihiline, kõva, kihiti kvartsiiva (kuni 45%) sisaldav lubjakivi. Ülemises osas esineb fosfaatseid ooiide, veeriseid ja tasaseid katkestuspindu, alumises karbonaatsemas osas on tegu glaukoniiditeradega lubiliiva- ja liivalubjakividega.

Volhovi lade

2,0 m – Toila kihistu – alumine piir on kõikjal väga terav. Selleks on profiilides hästi silmatorkav tasane, kuni 6 cm sügavuste, võrdlemisi korrapärase kujuga torujate süvenditega katkestuspind – nn püstakkiht. Kivimiliselt on tegu rohekashallide, paiguti dolomiidistunud lubjakividega, milles esineb rikkalikult käsijalgsete ehk brahhiopoodide karbipoolmeid ja trilobiite ning glaukoniiti.

Billingeni lade

0,4 m – Toila kihistu (alumine osa) – allosas rohekashall, võrdlemisi kõva rohkesti glaukoniiditerakesi sisaldav lubiliivakivi. Kivimis on palju ebakorrapäraseid heledama materjaliga täitunud ussikäike ja peent kivististe detriiti. Kivim on ebaselge kihilisusega. Ülaosas helehall rohkete katkestuspindadega õhukesekihiline väikeste glaukoniiditerakestega lubjakivi. Kivististest leidub rohkesti trilobiidi *Megistaspis* fossiile.

Hunnebergi lade

2,45 m Leetse kihistu – ülaosas võrdlemisi pudedad ebaselge kihilisusega glaukoniitliivakivid, põhiosa koosneb aga rohelisest erineva savikusega glaukoniitliivast, milles esineb erineva paksusega savi ja aleuroliidi vahekihte

Varangu lade

0,4+ m – Varangu kihistu rohekashall plastiline savi rohkete glaukoniitsete ussikäikudega, glaukoniiti sisaldavaid õhukesi kihikesi, püriidi kristalle ja kogumike. Allosas esineb õhukesi graptoliitargilliidi läätsi ja vahekihte.

200-300 m jõge mööda allavoolu paljanduvad **Türisalu kihistu** tumepruunid graptoliitargilliidid.